

Collegiale reflectie over de muren van opvang en onderwijs heen

In deze workshop presenteren we diverse methodieken om collegiale reflectie te stimuleren over de muren van buitenschoolse opvang en kleuteronderwijs heen (opwarmers & teasers, videocoaching, WANDA en collegiale observatie). De methodieken zijn breed inzetbaar in alle opvangsectoren en organisaties waar in het belang van kinderen en gezinnen wordt gewerkt. We gaan ook in op de impact van deze collegiale reflectie op medewerkers en hoe je die impact in kaart kan brengen via 'most significant change'.

Deze workshop gebeurt vanuit het Erasmus+ project REC 'Reflection, Education, Care'.

Door Ine Hostyn (PJK – AHS), Annekatrien Depoorter (OKO –AHS), Nima Sharmahd (VBJK), Brecht Peleman (VBJK).

WORKSHOP

**Collegiale reflectie over de muren
van opvang en onderwijs heen**

Bouwen aan BOA!

6 en 22 juni 2023

Overzicht

- Waarom? Daarom!
- Wat? Methoden voor collegiale reflectie over sectoren heen
- Hoe? Randvoorwaarden
- Impact in kaart brengen
- Ter afsluiting: REC werkt!

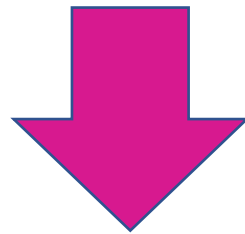
Waarom? Daarom!

Samenwerking tussen opvang, onderwijs en vrije tijd: ja!

- BOA vraagt dit in de praktijk uit te bouwen
- Gezinnen & kinderen vragen om die gezamenlijke aanpak

Kwaliteitsvol werken met kinderen en gezinnen: ja!

- Belang van professionele reflectie onder collega's in functie van 'competent systeem'
- Inzetten op professionalisering
→ duurzaam
loopbaanperspectief

Teams in opvang en kleuteronderwijs met elkaar verbinden via groepsreflectie in professionele leergemeenschappen

Van waar zijn jullie afkomstig?

Educare & kwaliteitsvolle
kinddag

Professionele groei

Pedagogische kennis delen

Reflecteren in team is

- samen tijd en ruimte maken om de dagelijkse praktijk even onder de loep te nemen, even kunnen 'stilstaan bij' in plaats van de dagelijkse drukte en routine,
- samen terugblikken, vooruitblikken, en (pedagogische) kennis van jezelf en van elkaar uitwisselen, of samen leggen waar je je onzeker over voelt, waar je op botst,
- deugddoend waarderen wat goed gaat en geïnspireerd suggesties verzamelen voor toekomstig handelen,
- samen spreken met collega's en een professionele leergemeenschap vormen,
- samen voldoening vinden in kwaliteitsvol werken met kinderen en gezinnen.

Methoden voor collegiale reflectie over sectoren heen

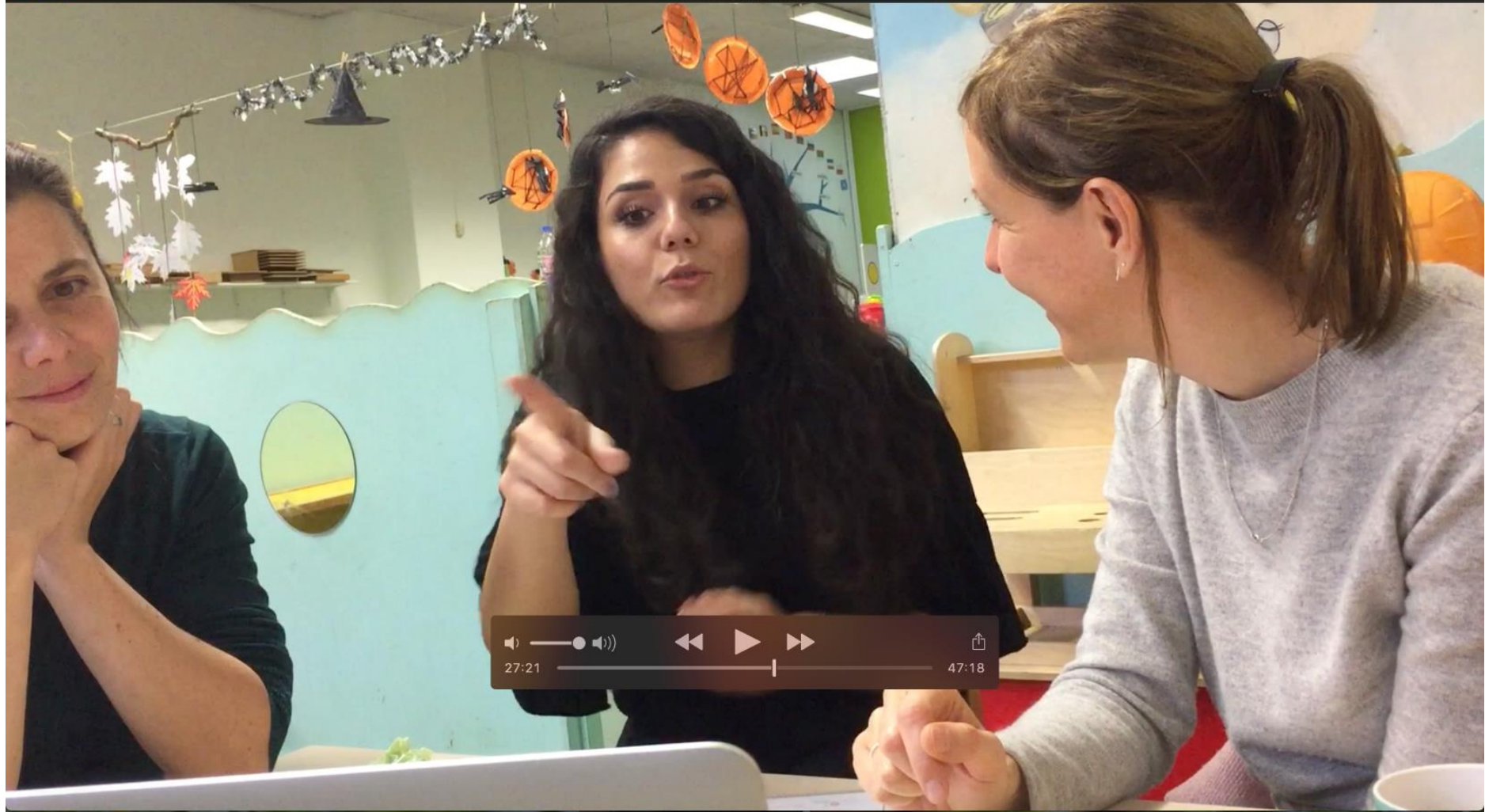
A close-up photograph of a woman's face, looking down at a video camera she is holding. The camera's LCD screen displays a clear image of a baby with blonde hair, wearing a blue shirt, and holding a yellow ring-shaped teether in its mouth. The woman's hand is visible holding the camera. The background is softly blurred, showing a patterned surface.

Verbindende reflectie vanuit het samen kijken naar kinderen

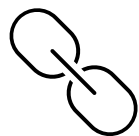
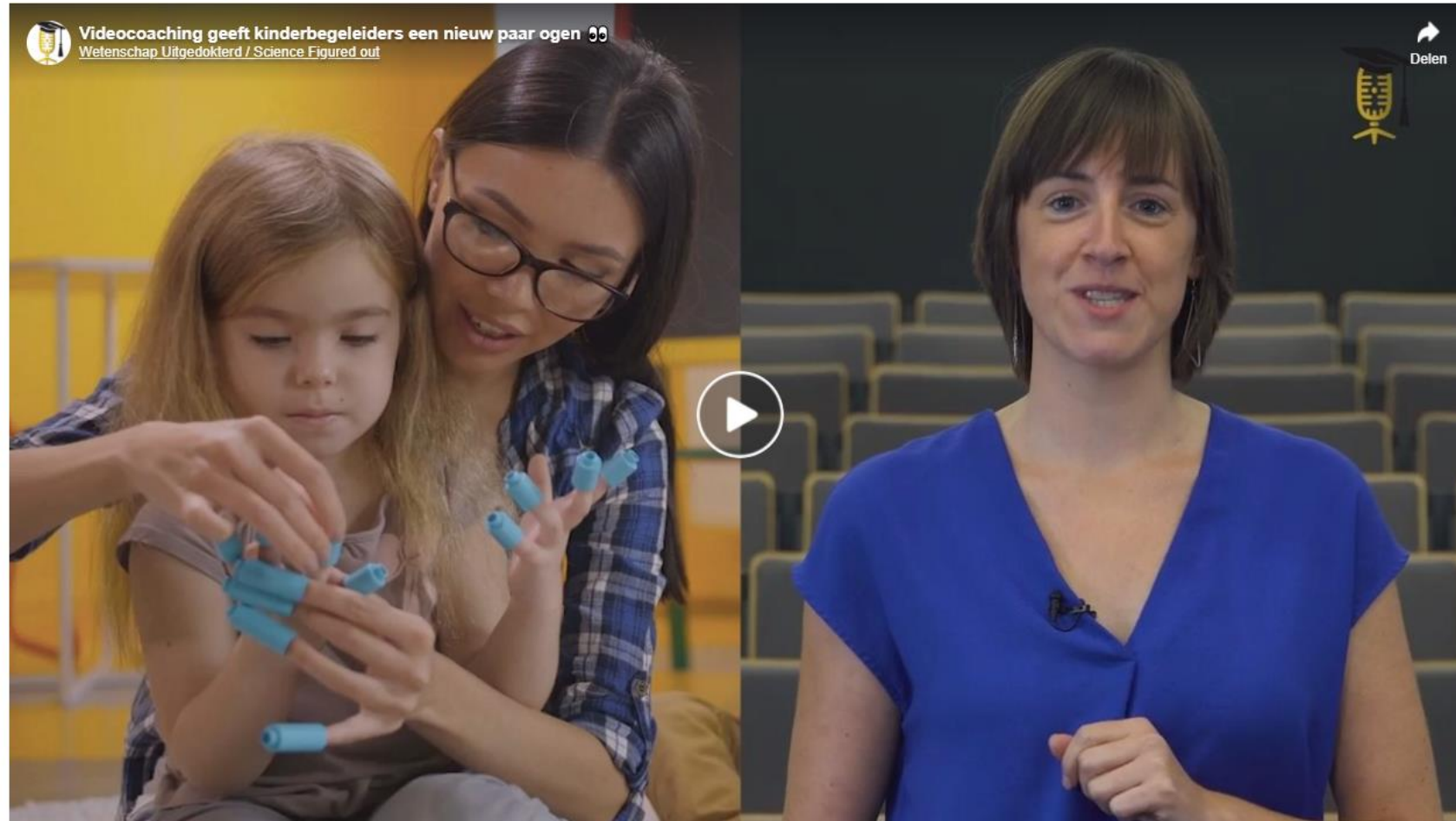
1/ Videocoaching

Videocoaching geeft kinderbegeleiders een nieuw paar ogen

<https://www.wetenschapuitgedokterd.be/videocoaching-geeft-kinderbegeleiders-een-nieuw-paar-ogen>

Interactie in beeld

Interactie in gesprek

TIPS VOOR VIDEO-OPNAMES

TiP!

Ouders goed informeren
(doel en aanpak)

TiP!

Eenvoudige apparatuur
(gsm, handcamera)

TiP!

Even wennen aan de camera

TiP!

De begeleider/ onthaalouder kiest
welke situatie en welk moment.

TiP!

Korte opnames
(10 minuten)

TiP!

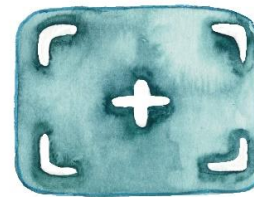
Interactie filmen!

- Kinderen en begeleider in beeld
- Eventueel eerste keer enkel kinderen in beeld

TiP!

Probeer neutraal te filmen
(geen zoom of camerabeweging)

KLEIN KIJKEN NAAR KINDEREN

Het kind wil
samenzijn en samenspelen

Het kind zoekt
sensitieve responsen

Het kind heeft behoefte aan
structuur en veiligheid

Het kind heeft nood aan
praten en uitleggen

INTERACTIE

Het kind wil de wereld
begrijpen en zelf groeien

Het kind wil zelf
experimenteren

Videocoaching: krachtige reflectie

De kracht van het concrete! (MIJN kinderen, MIJN werkvloer)

Authentieke, persoonlijke en professionele situaties (MIJN werking)

De beelden laten de begeleider/leerkrachten toe even afstand te nemen van de dagelijkse realiteit en zichzelf in de positie van observator te plaatsen

'Aha-ervaringen' door naar videofragmenten te kijken

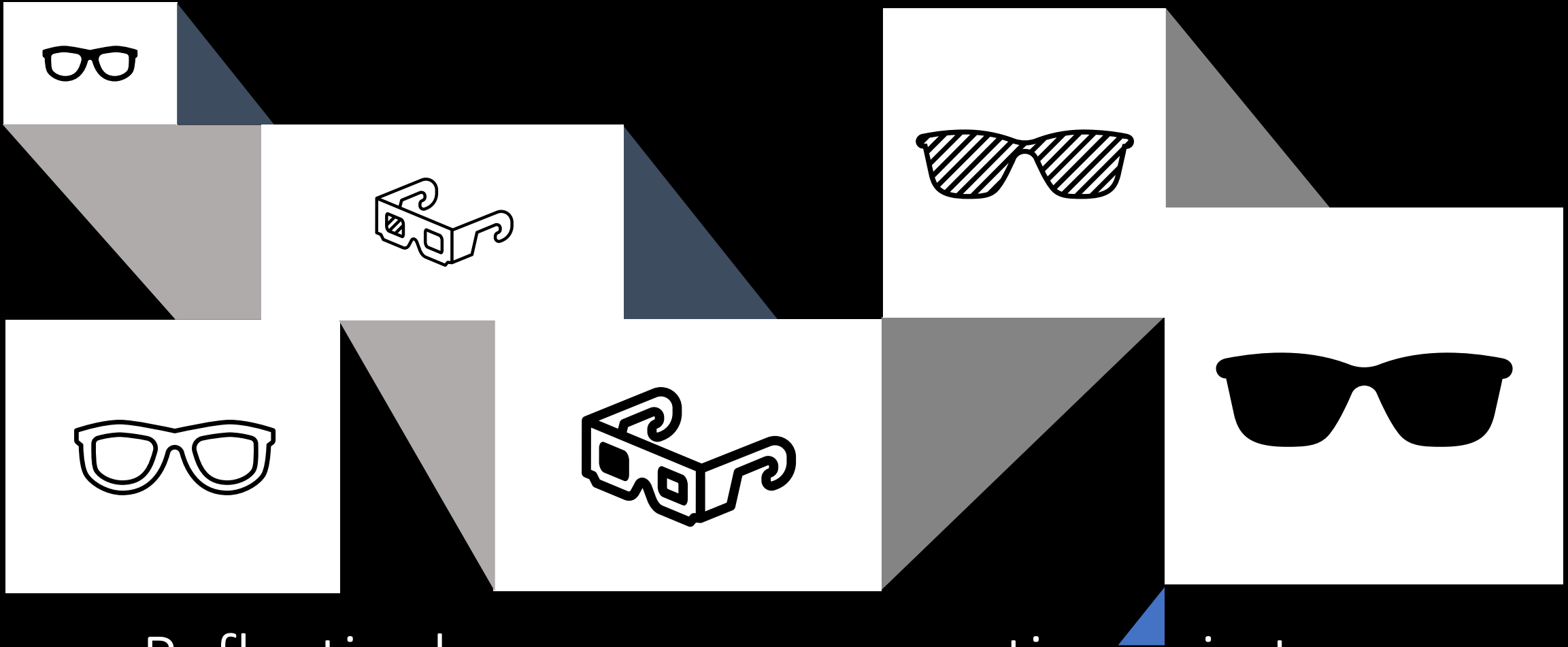
'... Ik dacht dat dit kind nooit het initiatief nam, maar hij doet het wel en ik reageer er eigenlijk niet op.'

'Ah, ik zie dat je de eetmomenten gebruikt als moment om met de kinderen te praten... een soort praatronde. Dat inspireert me!'

Tiktak, tiktak, tiktak...

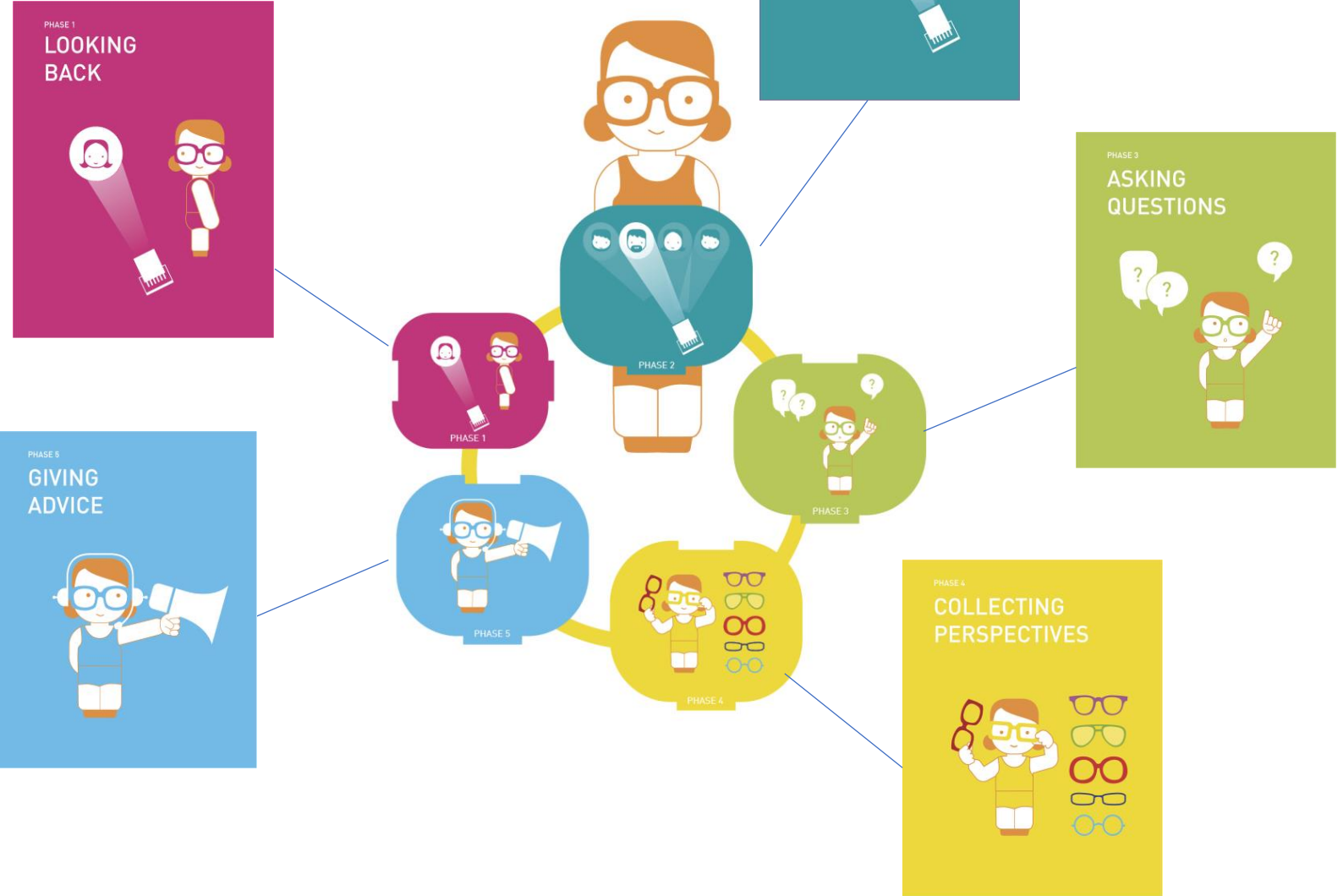
[...] Ik ben dan ook heel benieuwd om de beelden te zien. Wat fijn om hun verwondering te zien, hun opengesperde mondjes en stralende ogen. Lang leve Tiktak! Maar ik ben ook geweldig verrast. X. die anderstalig is en weinig Nederlands spreekt, wijst naar een oranje T-shirt terwijl ik mezelf hoor vragen “Welk kleurtje is dit?” terwijl ik een oranje vis in de lucht houd. Ja, nu zie ik dat hij weet welke kleur het is! Super. Hij kent misschien het Nederlands woord nog niet maar kent wel het begrip. Ik voel dat ik in mijn hoofd mijn oordeel over X. aan het bijstellen ben. Wat verder op de beelden zie ik hem ook zwembewegingen maken bij de grote vis. Het ontroert mij. X. is een druk kind en soms is het niet zo gemakkelijk om telkens vanuit het positieve te kijken maar nu zie ik zoveel potentieel.

Reflectie door samen perspectieven in te nemen
bij een praktijkervaring
2/ WANDA

WANDA

(Waarderen, Analyseren, Daden)

'Kleine' dagelijkse ervaringen

Een kind is 'uitgesloten' door de andere kinderen in de groep

De moeder van E. wil niet dat E. buiten speelt als het koud is

B. wil niet naar toilet op school en in de opvang

Een ouder komt steeds vaker naar de bijeenkomsten met de leerkracht

Laten gaan of transformeren?

*Wat heeft je ontroerd / verrast
/ heeft je onlangs in jouw werk geschokt?*

Voorbeeld...

hoe kijkt de **buurt?**

hoe kijkt de **stagiair(e)?**

hoe kijkt het **kind?**

hoe kijkt de **organisatie?**

hoe kijk **ik zelf?**

hoe kijkt de **overheid?**

hoe kijkt de **theorie?**

hoe kijkt de **opleiding?**

hoe kijkt de **maatschappij?**

hoe kijkt nog een **andere...**

hoe kijken **ouders?** [vader] [moeder] [opvoeders]

hoe kijkt de **teamleider?**

hoe kijkt mijn **team/collega?**

Wanda is een proces

'[...]Wat onverwacht was, is dat wanneer ik met de kinderen werk en soms niet weet wat ik moet doen, neem ik een stapje terug en doe ik in mijn eentje een soort mini Wanda-sessie' (leerkracht)

→ **Wanda stimuleert een onderzoekshouding in de praktijk**

'Door schoolpersoneel en buitenschoolse medewerkers rond de tafel te brengen en hen in dit reflectieproces te begeleiden, heb ik de indruk dat de medewerkers 'zachter' zijn geworden ten opzichte van elkaar in hun dagelijkse praktijk. Dat wil zeggen dat ze in hun communicatie meer rekening houden met elkaar en dat ze naar elkaar luisteren. Dankzij het gebruik van de verschillende 'WANDA-brillen', is er nu meer openheid. Ik zie het tijdens de WANDA-sessies, maar ik zie vooral ook veranderingen in hun praktijk. Als ze bijvoorbeeld een specifiek kind moeten bespreken, bekijken de leerkrachten nu meteen of er ook een professional van de buitenschoolse opvang bij kan zijn' (coördinator BO)

→ **WANDA stimuleert een waarderende communicatie**

3/Leren van
elkaar na
observatie op
de werkplek

Elkaar observeren

--> met nieuwe ogen naar de praktijk te kijken van de ander én van jezelf

Stappenplan

Stap 1: waarom-vraag

Stap 2: wat-vraag - 'leervraag'

- Een persoonlijke leervraag: de bezoeker wil graag iets leren.
- Een gezamenlijke vraag van het team: bijv m.b.t. ruimte, pedagogische aanpak, ...
- Een vraag naar feedback door de 'gastvrouw/heer': ik wil graag feedback krijgen op...
- Vertrekken vanuit sterktes van de 'gastvrouw/heer': ik wil graag eens tonen hoe ik....

Stap 3: bezoek

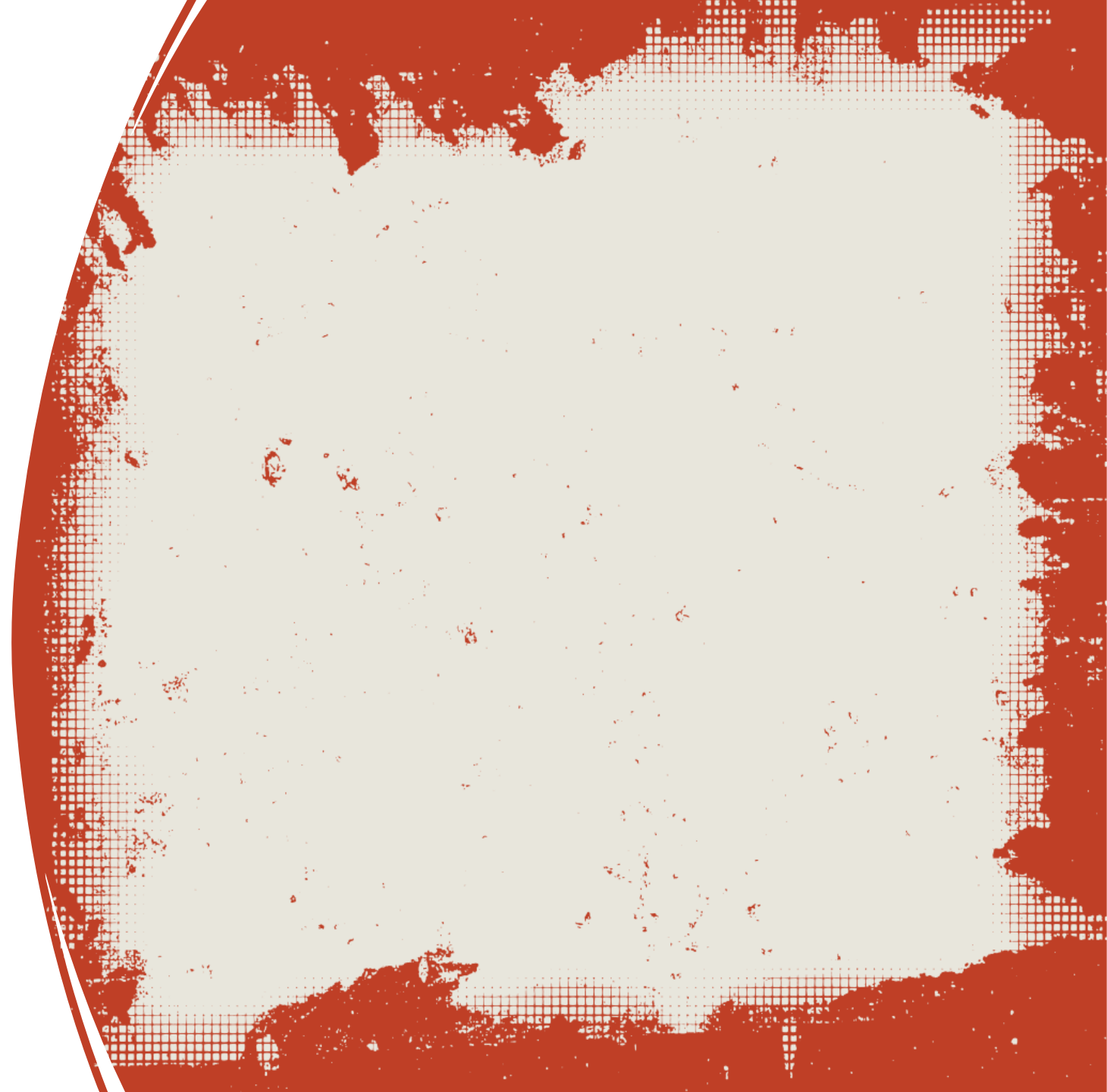
Stap 4: terugkoppeling & reflectie

Reflectie na observatie

- “Mijn vraag aan de bezoekers: zijn er dingen dat je echt niet wist, dingen dat je meeneemt? Of dingen die je graag nog wil weten? Ik ben echt nieuwsgierig!”
- “Heel fijn dat het gelukt is om bij elkaar op bezoek te gaan, we voelden dat al van in het begin dat we samen zaten tussen school en opvang dat dat leuk zou zijn. Ik heb hier vanalles opgeschreven. Maar bijvoorbeeld hoekenwerk, ik weet niet of dat is wat ik wil in de opvang, misschien moet het niet zo afgebakend bij ons. Leervraag om mee verder te werken is: hoe kunnen we – zonder het gestructureerde van de kleuterklas over te nemen want dat is niet ons doel en niet de insteek – toch iets doen rond rust en structuur, zowel voor de begeleiders als voor de kinderen in de opvang?”

Teamreflectie, engagement!

Randvoorwaarden

Wat zijn
randvoorwaarden om
reflectie mogelijk en
duurzaam te maken in
een **multiprofessioneel**
team?

Brainstorming

Hoe kan je
reflecteren als je
geen **tijd** hebt om
te reflecteren?

Wat is er dan wel mogelijk?

Creatief ... out of the box!

Hoe een **reflectiecultuur** met kleine stapjes realiseren?

Welke eerste stappen?

Welke prioriteiten?

Procesbegeleider met diverse rollen

coach

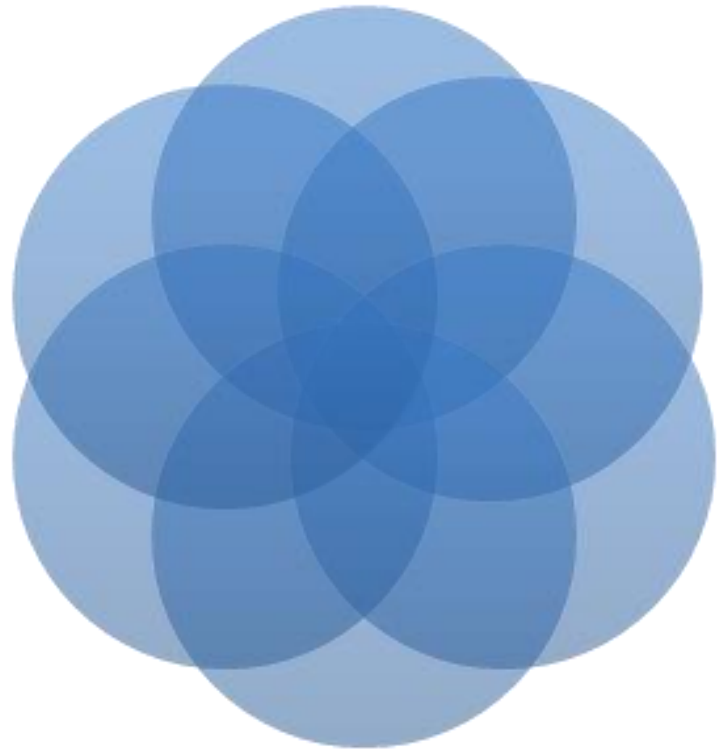
adviseur

bewaker

lerende

expert

leider

A hand is shown from the bottom, holding a glowing, translucent orb. The background is a soft-focus sunset with a rainbow arching across the sky. The overall mood is warm and hopeful.

Veiligheid en vertrouwen

VERBINDENDE REFLECTIEVE IJSBREKERS

Groei en
proces ...
reflectiecultuur
heeft tijd nodig

Praktische organisatie & vrije ruimte

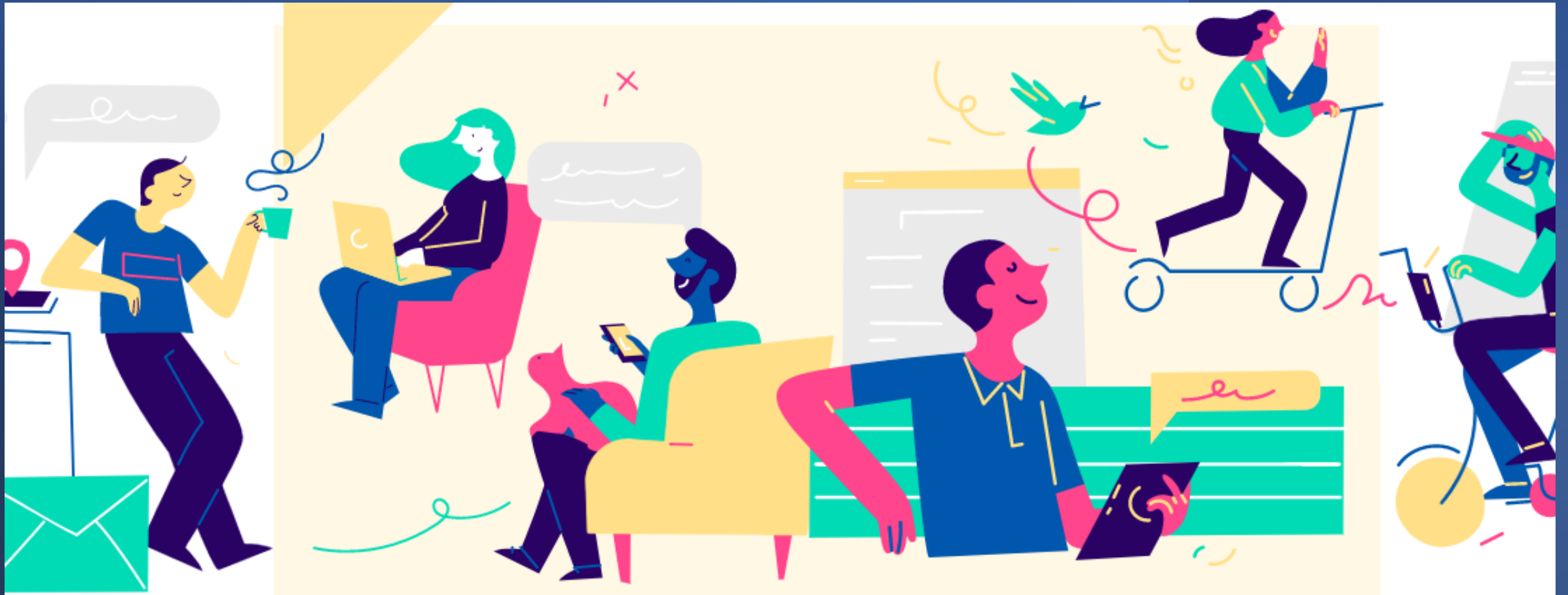

Impact in kaart brengen

Most Significant Change

- Verhalen om feedback te krijgen (meest betekenisvolle veranderingen door deelname in de reflectiegroep)
- Perspectief van de deelnemers centraal (inclusief eigen titel)
- Beschrijving van de situatie voor, de situatie na en wat de verandering heeft teweeg gebracht
- Vanuit de verhalen: 'lessons learned'

Gebruik de Most Significant Change methodiek om in een complex veranderproces verhalen over de impact van het proces te verzamelen en zo de meest waardevolle verandering én andere inzichten over het proces op het spoor te komen.

Leidraad voor het interview

1. Opwarmer

Stel je interviewee gerust door een informele opwarmende vraag te stellen.

2. Veranderingen

Vraag welke veranderingen de interviewee tijdens het proces heeft ervaren (positief of negatief).

3. Meest betekenisvolle verandering

Herhaal de opgenoemde veranderingen en vraag welke daarvan het meest betekenisvol was en waarom.

4. Verdieping

Ga dieper in op het verhaal aan de hand van volgende vragen:

- Hoe was de situatie voor de verandering?
- Beschrijf hoe de verandering gebeurde
- Hoe is de situatie nu?

5. Titel

Vraag je interviewee om zelf een titel te geven aan het verhaal.

6. Verwerking

Schrijf het verhaal achteraf uit. Voeg ook wat achtergrondinformatie toe over de interviewee. Vergeet de titel niet!

Een voorbeeld

“Ik ben al 6 jaar de juf bij de peuters en eerste kleuterklas op onze school. Ik stond er vroeger niet zo vaak bij stil maar door samen te zitten met de collega’s van de opvang zie ik nu beter dat een kinddag lang duurt en wij op school maar een stukje meemaken. Ik beseef nu dat de kleuters bij mij aankomen maar al dingen hebben meegemaakt in de opvang soms, en omgekeerd ook ’s avonds in de opvang gebeuren er nog dingen nadat ze bij mij vertrekken in de klas.”

(Katelijne, Zeebrugge)

Meer info over 'most significant change' om impact te meten/documenteren:

<https://create.piktochart.com/output/58474579-most-significant-change>

A group of people are gathered around a wooden table, engaged in a collaborative activity. The table is covered with various documents, including a color palette, a flowchart, and several sheets of paper with text. Numerous colorful sticky notes (pink, green, yellow) are scattered across the documents, some being moved or pointed to by the participants. One person's hand is visible, pointing at a sticky note on a document. Another person's hand is visible, holding a pen. The background shows a typical office environment with a desk lamp, a white mug, and other office supplies. The overall atmosphere is one of focused teamwork and creative problem-solving.

Reflectie over de muren heen werkt!

Achtergrondinfo over het REC project

REC project

Erasmus+ (2021-2023)

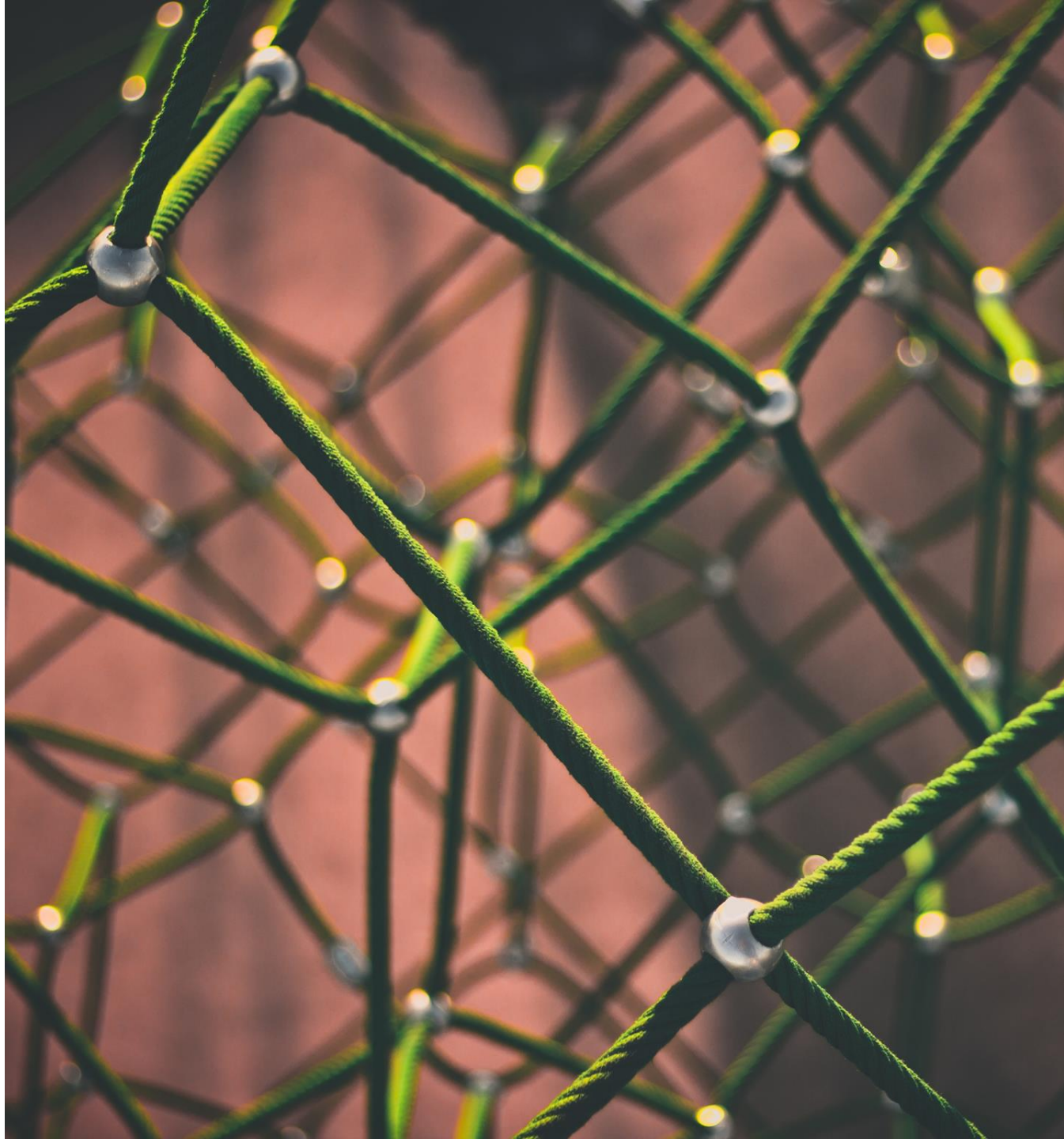
Partners:

- Partners Hungary Foundation, Hungary (coordinator)
- VBJK, Centre for Innovation in the Early Years, België
- Arteveldehogeschool, België
- Open Academy Step by Step, Croatia
- ERI, Pedagoski Institut, Slovenia

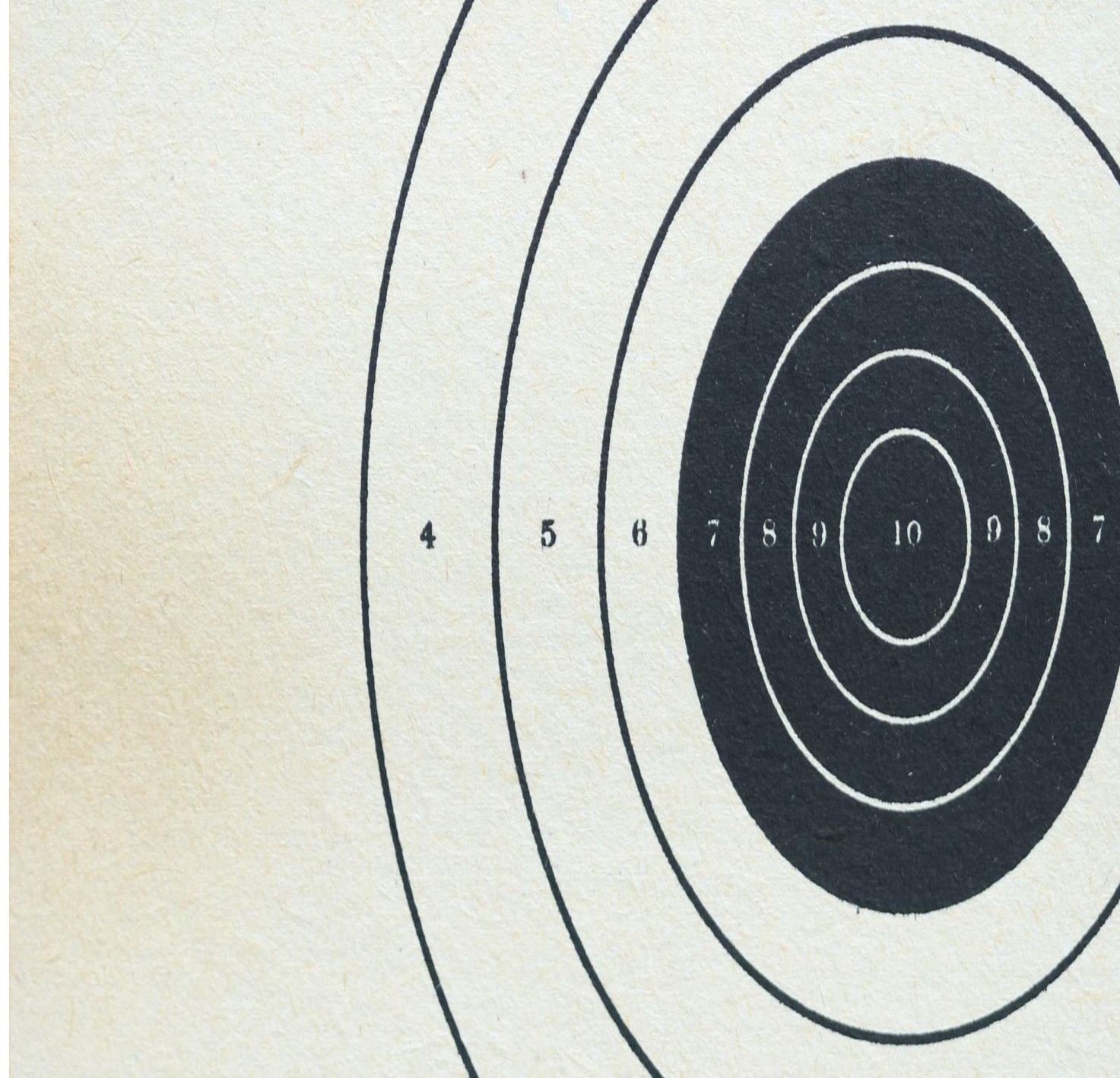
Focus

Professionele ontwikkeling met
groepsreflectie als rode draad

Specifieke focus in Vlaanderen

- Bijdragen aan een zorgzame speelleeromgeving voor jonge kinderen 'educare'
- In groep reflecteren op de praktijk -> opvang en onderwijs samen -> verbinden van verschillende 'profielen' met elkaar in een professionele leergemeenschap (leerkrachten en begeleiders & coördinerende functies).
- Reflectieve competenties versterken door te experimenteren met concrete reflectiemethoden

Pilots in BELGIE

Twee samenwerkingsverbanden
'buitenschoolse opvang &
kleuteronderwijs'

- Case 1: Gent (kleuterschool & buitenschoolse opvang)
- Case 2: Zeebrugge (kleuterschool, buitenschoolse opvang + buitenschoolse opvang)

Kinderbegeleiders, kleuterleerkrachten en coördinatoren komen 6-wekelijks samen en reflecteren in groep over hun praktijk.

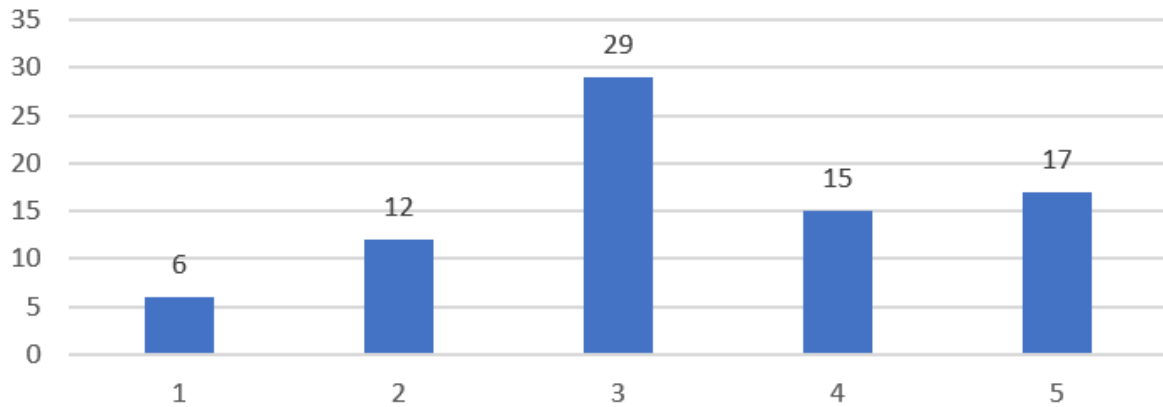

REC in Gent

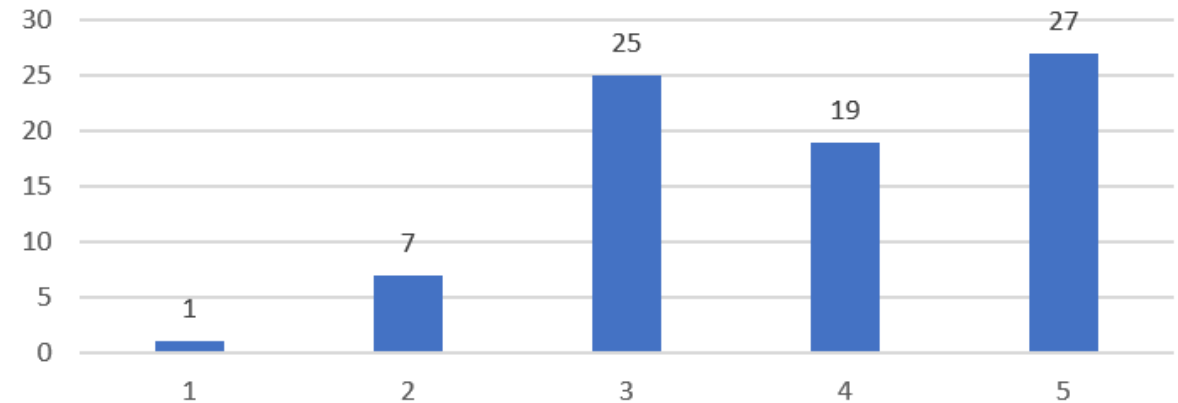

REC in Zeebrugge

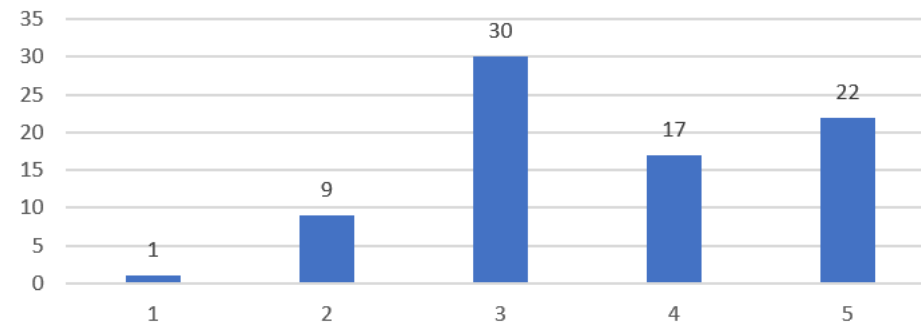
Een internationale bevraging leert ons dat REC werkt:

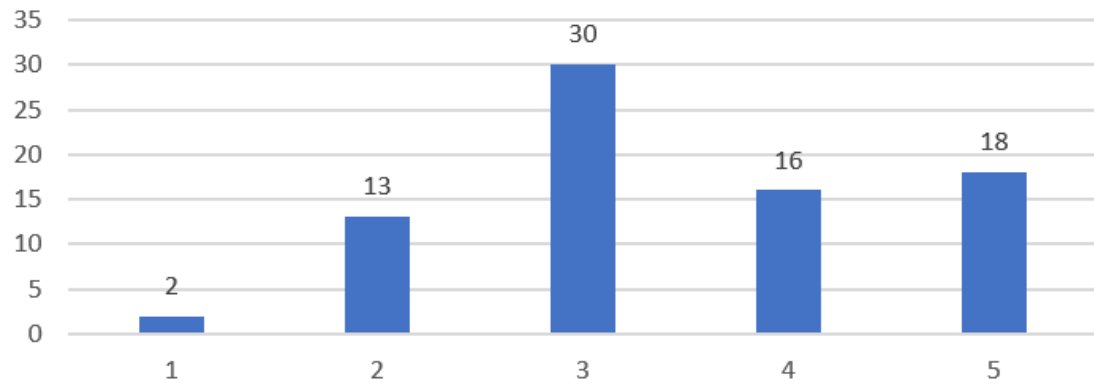
I feel more confident in cooperation with external partners ▾

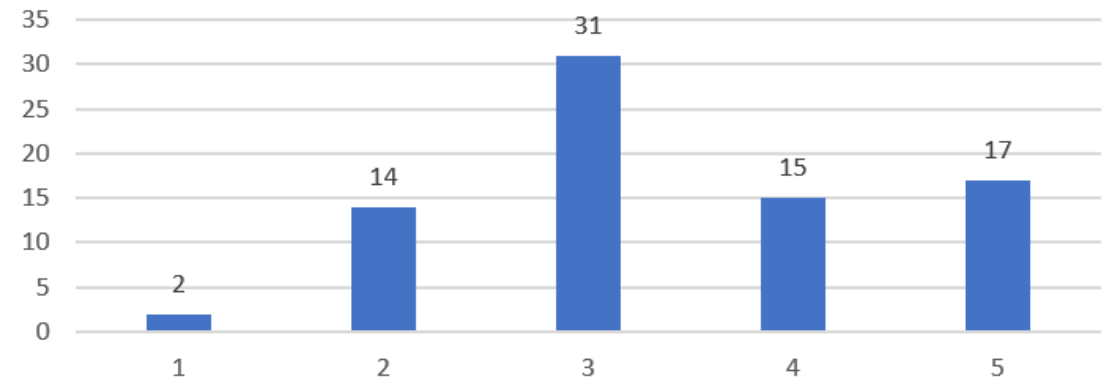
I am more conscious about the strenghts in my work ▾

I reflect more on my role as an ECEC professional (professional reflection) ▾

I am more flexible to adjust my work according to children's and families' needs ▾

I feel more confident in my pedagogical approach towards children ▾

Te verwachten

- Publicatie voor de praktijk

‘Over hoe reflectie in de praktijk te brengen op een duurzame en effectieve manier, en daarbij keuzes te maken voor reflectiemethodieken.’

- Impact rapport met verhalen & beleidsaanbevelingen

TENTOONSTELLING

IN DE HAL

- Impact van collegiale reflectie...
- ... op professionele ontwikkeling van de deelnemers
- ... op de samenwerking tussen kleuteronderwijs en buitenschoolse opvang

Verhalen vanuit het perspectief van de deelnemers
(leerkrachten, begeleiders, coördinatoren)

Lees en laat je overtuigen & verwonderen

 artevelde
university of applied sciences

 KORAK
PO
KORAK
puško otvoreno učilište

 | vbjk

 KORAK
ZA KORAKOM
Center za kakovost v vzgoji in izobraževanju
PEDAGOŠKI INŠTITUT

Annekatrien Depoorter
Ine Hostyn

Nima Sharmahd
Brecht Peleman

